

UPPSALA
UNIVERSITET

Solbergabadet

Interiör och kulturhistoria

Lisa Videhult

Martin Andersson

Kajsa Pontén Röcklinger

Suzett Åslund

2019-10-29

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Inledning	2
Solbergabadets historia och bakgrund	4
<i>Kallt, varmt eller både och?</i>	4
<i>Intresset för simsport ökar</i>	6
<i>Önskemål om nytt badhus</i>	7
<i>Nya tider, simningen tar över</i>	8
<i>Solbergabadet idag</i>	8
<i>Nutida och framtida badtrender</i>	9
Objektbeskrivning	10
<i>Entré och fasad</i>	10
<i>Omlädningsrummen</i>	14
<i>Tak och väggar</i>	16
<i>Fast inredning</i>	18
<i>Bassängen</i>	19
Konst och utsmyckning	20
Förändringar genom åren	23
Framtid	25
Diskussion	26
Kulturhistorisk värdering	28
Slutsats	29
Käll- och litteraturhänvisning	30
<i>Otryckta källor</i>	30
<i>Informanter</i>	30
<i>Tryckta källor</i>	31
<i>Figurförteckning</i>	32

INLEDNING

Vad har Solbergabadet för kulturvärden? Vi vill undersöka badets sociala, arkitekturhistoriska, kulturhistoriska, samhällseliga och estetiska värdeaspekter.

Syftet med denna undersökning är att dokumentera Solbergabadets interiör och undersöka vad det är som gör denna interiör unik, och kanske även komma fram till varför den är relativt förbisedd i Visbys stadsbild. Vi har också undersökt hur Solbergabadets interiör och exteriör samspelar med varandra, och även konstens uttryck har vi undersökt för att påvisa verksamhetens funktion, den tidens modernistiska ideal.

Vi vill även ta reda på hur användningen av Solbergabadet i Visby har sett ut, hur den ser ut idag och hur den kan komma att se ut i framtiden. Vi har även fördjupat oss i simningens kulturhistoria i Visby från 1900-talets början till invigningen av Solbergabadet. Vi har jämfört med användningen av badhuset i Almedalen och hygienkultur.

Metoderna som vi använt oss av i denna undersökning är okulär besiktning och dokumentation i form av fotografering av byggnaden och interiören vid flertalet tillfällen, intervjuer med både anställda på badet och med en så kallad Solbergalegendar och tidigare badmästare på Solbergabadet.

Vi har också besökt Regionarkivet på Gotland, Gotlands Museums arkiv, Almedalsbibliotekets Gotlandica-arkiv, samt Gotlands Idrottshistoriska förenings museum/arkiv. Vi har i arkiven sökt bland annat artiklar, protokoll, bygglovshandlingar och fotografier som vi sedan pusslat ihop till en mer eller mindre enhetlig bild av Solbergas dåtid, nutid och framtid.

Utöver det har vi sökt litteratur om badhus och historia i biblioteket.

Vi har sinsemellan delat upp arbetet och undersökt olika delar, som vi sedan diskuterat och samlat till en enhetlig bild.

SOLBERGABADETS HISTORIA OCH BAKGRUND

För att förstå Solbergabadets komplexa bakgrund och historia får man följa badandets, badhusens och simsportens historia tillbaka till 1900-talets början. Både lokalt i Visby och på nationell nivå. Framför allt har möjligheterna till bättre hygien i hemmen med rinnande vatten och badrum, samt simsportens utveckling påverkat badens syfte och badhusens utveckling.

KALLT, VARMT ELLER BÅDE OCH?

Efter en motion i stadsfullmäktige 1906 bestämdes att ett nytt badhus skulle byggas i Almedalen. En kommitté tillsattes att diskutera möjligheterna för ett kombinerat kall och varmbadhus, de lyckades inte enas i frågorna och kall och varmbadhus kom att skiljas åt.

Kallbadhuset, Wisby hafsbad (Figur 1) uppfördes 1912–14 strax sydväst om Almedalen, på den plats där strandpromenaden idag börjar. Här drack man hälsobringande vatten och levde exklusivt sommarliv (Dahlberg, 2004, s.140). Kallbadhuset var byggt i trä och hade i början skilda avdelningar för herrar och damer (Kindblom, 1995, s. 81).

Figur 1. Kallbadhuset, Wisby Hafsbad, foto 1915.

Figur 2. Kallbadhuset, Wisby Hafsbad, foto 2019.

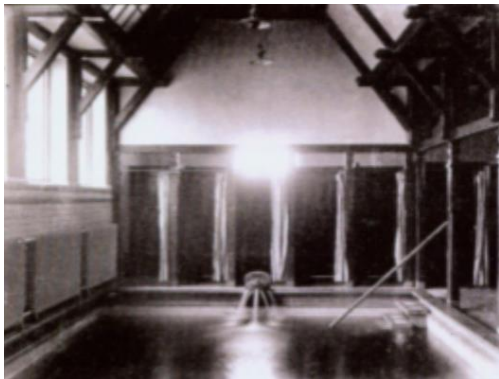
Det besöktes dock sällan av gemene man, det var sommargäster och överklass som kallbadade i havet. I början av 1900-talet var det överlag ovanligt att den vuxna befolkningen badade i öppet vatten, medan barn och ungdomar badade desto mer (Kindblom, 1995, s. 14). Wisby hafsbad ligger

kvar på samma plats idag, (Figur 2) men det mesta av originalinredningen och träfasaden revs bort under 1960-talet (Dahlberg, 2004, s.140).

1912 togs också beslut om att uppföra ett varmbadhus med tvättinrättning, bastu och bassäng. Badhuset (Figur 3) uppfördes 1914 i nationalromantisk stil, i Almedalens södra hörn. Det byggs under en tidsperiod då man i hälsobringande syfte försökte förbättra hygienen för allmänheten, (Blekdammen 10, byggnadsminnesförklaring, förslag till beslut, 1995, Gotlands museums arkiv, Visby) och speglar den tidens normer för varmbad väl, då karbad och bastu kom i första hand och bassängbad i andra hand.

Figur 3. Visby Varmbadhus, foto 1930.

Figur 4. Varmbadhusets interiör, foto 1915..

Bassängerna byggdes ofta små, om de byggdes alls, de ansågs av många som onödiga vid den här tiden (Kindblom, 1995, s. 37). Stor omsorg lades ner på varmbadhusets interiör med synliga träkonstruktioner, omklädningshytter runt bassängen och en som sprutade vatten (Kindblom, 1995, s. 81) (Figur 4)

Det var det hygieniska, medicinska och sociala som var det primära syftet för varmbadhusen i 1900-talets början (Kindblom, 1995, s. 37). Speciellt viktigt var detta för Visby som då saknade vattenledning och bad samt tvättmöjligheter i bostäderna var dåliga (Kindblom, 1995, s. 81).

Varmbadhuset var öppet fram till 1961 då det nya Solbergabadet invigdes (Blekdammen 10, byggnadsminnesförklaring, förslag till beslut, 1995, Gotlands museums arkiv, Visby) och är idag Rindis kårhus.

INTRESSET FÖR SIMSPORT ÖKAR

1922 bildades Gotlands första simförening med namnet Wisby simsällskap. De genomförde vid den här tiden simtävlingar och simuppvisningar vid Visby Simstadion (Figur 5). Det var en enkel anläggning med ett tre våningar högt hopptorn i Visbys hamn (*Gotlands Tidningar*, 1972 a. Gotlands idrottshistoriska förenings arkiv, Visby), simsällskapet bedrev även simundervisning där (*Gotlands Tidningar*, 1972 b. Gotlands idrottshistoriska förenings arkiv, Visby).

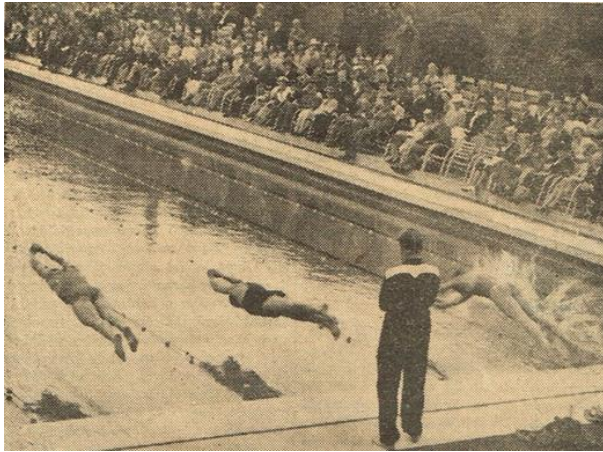
Figur 5. Hopptornet, Visby Simstadion, foto 1922.

Simkunnigheten var i början av 1900-talet fortfarande dålig, men bl.a. Svenska Livräddningssällskapet (bildat 1898) arbetade ständigt för att förbättra den.

Under 1930-talet ökade intresset för simning och bad kraftigt och 1935 bildades Riksföreningen för simningens främjande, vilket senare blev Simfrämjandet. Detta år instiftades även simborgarmärket och målsättningen var att varje svensk skulle kunna simma minst 200 meter (Kindblom, 1995, s. 26).

Wisby simsällskap fortsatte med simträning i hamnen i alla väder under sommarmånaderna, men i takt med det ökade intresset för simning krävdes bättre förhållanden att träna under. En medlem i simsällskapet löste tidigt problemet på sitt eget sätt. I en sele tillverkad av cykelslangar och skärp från en regnjacka simmade han fastspänd ”på stället” i varmbadhusets bassäng. Hade han inte varit fastspänd hade det blivit många vändningar i den lilla bassängen (Enekvist et al, red, 2009, s 73).

Från 1946 fick Wisby simsällskap dock möjlighet att träna och bedriva tävlingar i Snäckgårdsbadens swimmingpool (Figur 6), vilken då var helt nybyggd (*Gotlands Allehanda*, 1946. Gotlands idrottshistoriska förenings arkiv, Visby).

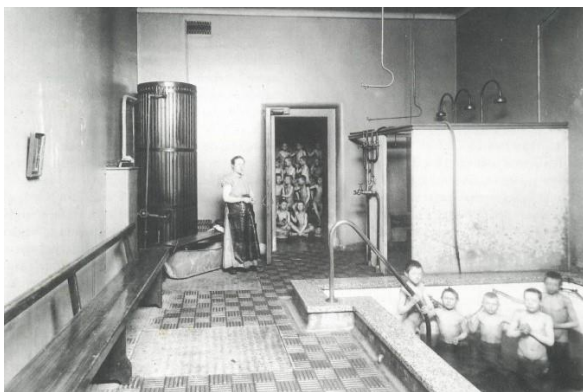
Figur 6. Snäckgårdsbadens swimmingpool, foto 1946.

ÖNSKEMÅL OM NYTT BADHUS

1938 skrev Wisby simsällskap till stadsfullmäktige och påtalade behovet av ett nytt badhus anpassat för simsport, men dessa önsknningar gav inte något gensvar. (Bofride, *Gotlands Tidning*, 1996. Gotlands idrottshistoriska Förenings arkiv, Visby).

Under 1949 lyfts badhusfrågan igen, då om att en utredning måste verkställas för en till eller ombyggnad av varmbadhuset. Vid utarbetandet av ritningar för tillbyggnad av Solbergaskolan hade arkitekten ritat en mindre bassäng till gymnastikbyggnaden, det väckte frågan om en större simanläggning kunde byggas i anslutning till skolan. (*Gotlänningen*, 1961 c. Gotlands idrottshistoriska Förenings arkiv, Visby).

Skolbaden hade fått stor betydelse i Sverige under 1930 och 40-talen (Figur 7), och simsporten stod nu på topp. (Kindblom, 1995, ss 40–41). 1955 tillsattes en badhuskommitté med Visbys dåvarande stadsarkitekt Lars Stråge i spetsen, och de kom fram till att en ny simhall var bästa förslaget.

Figur 7. Skolbad i Stockholm, troligtvis 1930-tal.

Planerna för den nya simhallens utförande kom att ändras ett antal gånger innan byggstart, Stråge flyttade från Visby och arkitekten Göran Dahlstrand tog över arbetet.

Badhuskommittén såg tydliga förbättringar i Dahlstrands förslag, och han blev ensam arkitekt för badhusbygget (*Gotlänningen*, 1961 c. Gotlands Idrottsförenings arkiv, Visby). Den nionde april 1961 invigs Solbergabadet, och beskrivs som det modernaste badhus som någonsin uppförts.

Vid invigningen spelade armé-musikkåren och det hölls flera tal, bland annat av stadsfullmäktiges och badhuskommitténs ordförande, av Gotlands idrottsförbund och av Svenska Livräddningssällskapet. Inför en publik på ca 500 personer hölls invigningstävlingar, där flera av landets dåvarande elitsimmare och simhoppare deltog (*Gotlänningen*, 1961 b. Gotlands idrottshistoriska Förenings arkiv, Visby).

NYA TIDER, SIMNINGEN TAR ÖVER

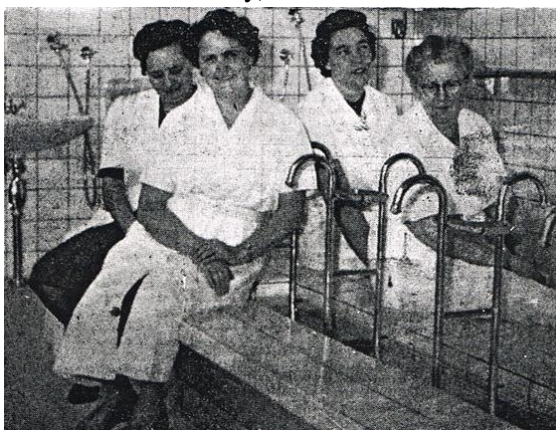
Redan under 1930- och 40-talet är det stora bassänger och simning som står i centrum vid nybyggnation av badhus, medan den hygieniska inriktningen av badet får träda tillbaka.

Omklädningshytter vid bassängerna försvinner och utrymmen för omklädning, dusch, bastu och tvagning blir mindre och enklare. Detta som en följd av att fler får bad och tvättmöjligheter i hemmen (Kindblom, 1995, s. 42).

Trots denna trend byggs i källaren av Solbergabadets entré en omklädnadsavdelning med flera omklädningshytter. I badhuset byggs också tvagningsrum med karbad, ljusbad samt massagerum. (*Byggnadsvärlden*, 1962. Gotlandica-arkivet, Almedalsbiblioteket, Visby)

Figur 8. Omklädningshytter, från ca 1940 i Simhallsbadet i Helsingborg. Foto 1989.

Figur 9. Personal i det dåvarande tvättrummet på Solbergabadet, foto 1961.

I Solbergabadets simhall är det gemensamt bad för damer och herrar, till skillnad från de gamla kall- och varmbadhusen, men tvätt och bastuavdelningen får besökas av damer respektive herrar varannan dag (*Gotlänningen*, 1961 a. Gotlands idrottshistoriska förenings arkiv, Visby).

Terrassen på entrébyggnadens tak bär spår ifrån 1920-talet, redan då rekommenderades solbad och att en solterrass borde ingå i badanläggningarna (Kindblom, 1995, s. 28)

SOLBERGABADET IDAG

Sedan Solbergabadets öppnande 1961 har det varit full aktivitet i badhuset. Det har givits goda möjligheter till motion och friskvård för allmänheten och Wisby simsällskap har varit stationerade där sedan dess. Idag är det aktivitet i Solbergabadet mellan ca klockan 06.00 till 22.00 varje dag.

Wisby simsällskap har verksamheter där ungefär hälften av dessa timmar och bedriver simträning, simhopp och vattengympa samt anordnar simtävlingar. Regionens skolor har möjlighet att hyra in sig, och i princip varje vardag är det skolbad under ett par timmar. Det är skolelever från första klass i grundskolan upp till gymnasiet som utnyttjar badet och utövar simtester, träning och livräddning.

Undervattensrugby-föreningen Bottenskraparna har träningstid tre dagar i veckan och utöver det utnyttjar Gotlands dykarklubb och räddningstjänsten bassängen en timma var på helgerna.

Allmänheten har tillgång till badet ett par timmar på morgonen respektive ett par timmar på kvällen på vardagar, på lördagar är det öppet ett par timmar mitt på dagen, medan det på söndagar är stäng för besökare.

På lördagskvällar kan man också hyra badhuset för barnkalas och på skolloven är det ibland extra aktiviteter för barn och ungdomar. Badet kan då förvandlas till en biosalong, där man kan se på film och bada samtidigt eller så är det discobad med discobelysning och musik. (Jakobsson, 2019)

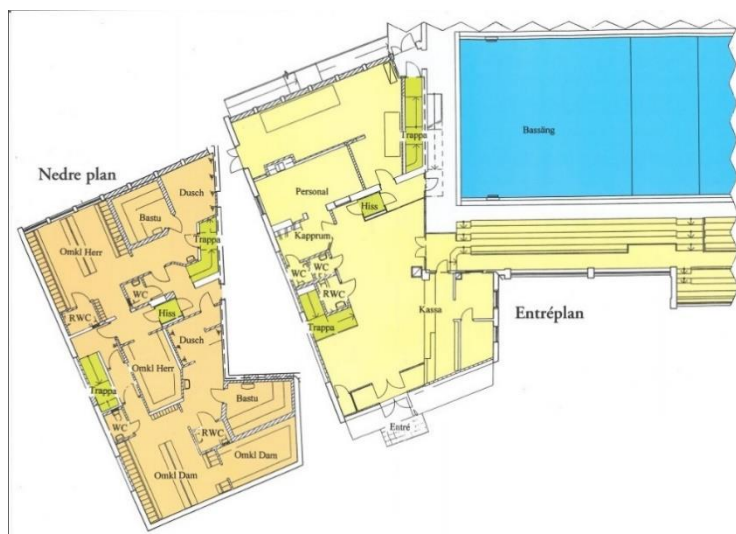
NUTIDA OCH FRAMTIDA BADTRENDER

Simning och bastubad har under ett par decennier varit de populäraste badformerna bland allmänheten. Stora simbassänger har dominerat badhusen och karbaden har försvunnit. Men på senare tid har en förändring börjat ske, badhusen blir mer varierade med bubbelpooler, spa-bad och olika sorters bastubad.

I många badhus kan man idag ägna sig åt kroppsvård och motion utöver simning, ofta finns både gym och solarium i anslutning till dem. En annan nyare inriktning är äventyrsbad med rutschkanor, vågmaskiner och vattenfall (Kindblom, 1995, s. 28).

Idag besöks badhusen av alla sorters människor och efter en tid med simning i fokus närmar vi oss det tidiga 1900-talets badideal igen, med badandet som läkemedel, rekreation, glädje och njutning (Kindblom, 1995, s. 42).

OBJEKTBESKRIVNING

Nuvarande planlösning. (Reklamfolder. Planlösning Solbergabadet. 2000. Kultur & Fritidsförvaltningen. Gotlands kommun. Gotlandica-arkivet, Almedalsbiblioteket, Visby)

ENTRÉ OCH FASAD

Taket består av tjärpapp, där bjälkar täckta av grönmålad plåt delar upp taket i stående rektanglar. Plåten ramar in den nedre kanten av taket. Balkarna på taket speglar väggpelarna på fasaden. Fasaden består av 30 cm lättbetong med en terrasitputs i gråblå ton och väggpelarna är i en krämfärgad nyans (Visby. Regionarkivet Gotland. Gotlands kommun. Teknisk beskrivning. Visby Stads Idrotts- och Fritidsnämnden. Inkom till byggnadsnämnden 1965.). Centrert till höger på framsidan av huset finns en risalit där den nedre delen av väggen visar den övre läktarens trappkonstruktion. (Figur 10, Figur 11)

Figur 10. Solbergabadet, utsida

Figur 11. Risalit

Entrén består av en rektangulär utbyggnad placerad på den vänstra sidan av fasaden. Skillnaden på formen av den byggnaden och takets höjd och vinkel ovanför bassängen skapar en kontrast. På taket ovanför entrén finns solaltanen och gasneon skylten *Solbergabadet* i rött och blått ljus. De är i olika storlekar och typografi. Placeringen av orden är centrerade på utbyggnationen och i olika nivåer.

Fasaden är något utstickande och skapar en ram från glaspartiet. Den högra delen består av betongglas i randig dekor för insynsskydd. Den vänstra delen består av rektangulära fönster med en mörk träkarm. I mitten av den vänstra delen finns dubbeldörren in till badhuset som är i trä med fönster på den övre delen. Längst ner på fasaden, under glaspartiet finns blålackerad plåt avdelat med mittposter. (Figur 12)

Figur 12 Entre fasad

När man kliver in genom dörrarna hamnar man i vestibulen där man först möts av en tambur i original. (Nordström, 2019) Den är ca en meter bred och längden följer byggnaden. I taket sitter fyra cirkulära lampor i opal eller plast på rad. Från entrédörrarna och rakt fram till den borte änden av rummet finns hissen i vitlackerad plåt med fönster.

Den högra väggens högra del består av disken som har en inramande träpanel från golv till tak. Bänkskivan i trä har en lucka direkt ner till tvättstugan. (Figur 13, Figur 14) Bakom kassan finns förvaringsskåp i trä som är original samt tre kontorsrum. (Nordström, 2019) Där finns en trädörr med glasfönster direkt ut till bassängen. Den borte vänstra delen av den högra väggen består av en glasvägg uppdelade med mittposter i trä. Till höger om glasväggen finns ännu en dörr som leder ut till bassängen.

Figur 13. Disk i entrén.

Figur 14. Tvättlucka i bänkskivan.

Väggarna är målade i en krämnyans och taket är målat i vitt. I taket sitter både en spotlight till vänster efter tamburen och cirkulär armatur i opal eller plast jämt placerade över hela rummet. Armaturen knyter samman simhallen som också har denna originaldetalj. (Nordström, 2019) Det första takfönstret finns en bit innanför entrédörren och den andra i linje med den första men längre bort. De är runda och ser utstansade ut vilket gör att man ser takets tjocklek. Glasen har en kupolform som sticker upp från solterrassens golv. (Figur 15) Golvet består av marmor. Dominerat av grå- och vitmelerade plattor med smala rader av grön- och vitmelerade plattor i original. (Nordström, 2019) (Figur 16)

Figur 15. Glaskupol i takfönster.

Figur 16. Melerat marmorgolv.

Den vänstra väggen efter tamburen består av en läshörna för barn. Ovanför läshörnan och trappen ner till omklädningsrummen sitter tre rader av betongglas i molndekor som insynsskydd i kant mot taket. Dessa fortsätter med ett mellanrum tills väggen slutar. Längre bort längs väggen finns två toaletter och en dörr till ytterligare ett kontor. Betongglaset har funnits med som en typisk 50-tals detalj från start. (Nordström, 2019) (Figur 17)

Figur 17. Betongglas med molndekor.

Mellan läshörnan och toaletten finns trappan som leder ner till omklädningsrummen. Trappen har ett räcke som skiljer av läshörnan. Det består av stolpar i järn, omslutna av trä och har glasskivor fästa på insidan. Överst löper ett trähandtag som gör en rundad vändning och fortsätter fäst i väggen där stolparna slutar och ner med trappen. På andra sidan trappan löper ett likadant handtag fäst i väggen. (Figur 18)

Trappen är i en 90-gradig vinkel som bryts av med en kvadratisk plan yta. Halvvägs ner delas trappen av igen med en plan yta. Trappstegen fortsätter i det vitgråmelerade marmorplattorna. På väggen, längs båda sidorna efter trappen sitter rektangulära gråa kakelplattor. På den vänstra väggen finns ett till fönster i betongglas med molndekor samt en lampa i triangelform med rundade kanter. Ännu en sådan lampa finns på väggen mitt emot trappans slut.

Figur 18. Trappa ner till omklädningsrummen.

OMKLÄDNINGSRUMMEN

Vid trappen ner från entrén övergår golvet i en mattgrå klinker som leder in till två koboltblå dörrar som är ingången till de nya omklädningsrummen. Väl där är golven fortsättningsvis grå klinker med enstaka blåa mosaikplattor.

I både herrarna och damernas avdelningar finns det dels ett asymmetriskt format enklare omklädningsrum med träbänkar kring hela väggen. Nedre delen av rummet är målad i ljusblå nyans. I mitten på väggen finns en trälist med C-formade krokar. Listen bryter av mot den övre delen som är målad i vitt.

I anslutning till detta enklare omklädningsrum finns ett större rum med Z-skåp (Figur 19) kring väggarna. Stommen i skåpen är i orange plåt och själva skåpluckorna är i väldigt ljus blågrå laminat. Utskjutande träbänkar finns vid skåpens botten. I utrymmet mittemellan skåpen finns två träbänkar i furu och en list ovanför med silverfärgade krokar på vardera sida om brädan.

Figur 19. Interiör i omklädningsrum med Z-skåp.

På en vägg finns enklare funktionella inredningsdetaljer såsom en vägghängd hårtork, en rektangulär spegel utan ram, en papperskorg och vägghylla med plastcylindrar. En liten passage leder in i duschutrymmet med små gråa klinkerplattor. Vitt kakel på väggarna och fondvägg med en explosion av kakel i olika färger. Alla färgglada kakelplattor sitter huller om buller utan vidare tanke på mönster.

På en av de färgglada fondväggarna sitter väggfasta duschmunstycken som startas med en rund duschknapp. Det är fyra duschar på rad varav enbart en med avgränsande duschvägg, placerad i hörnet. Mittemot duscharna står turkosblåa bänkar. På bänkarnas ben finns röda geometriska utsmyckningar. Golvet vid duscharna övergår från enbart smutsgrå klinker till ett rutmönster med ljusare och mörkare grå klinker om vartannat.

I anslutning till duscharna finns bastun där väggarna är av håltegel och sittytan trappstegsformat i vitt kakel med plank i furu. Både herrarnas och damernas omklädningsrum ser i princip likadana ut. Det som skiljer rummen åt är främst planlösningen. Hos damerna till exempel är bastun placerad på samma sida som duscharna men hos herrarna är bastun mittemot. Ett annat exempel är att på väggen vid damernas duschar finns det inbyggda tvålkoppar i typisk 50–60-talsstil (Figur 20) men herrarna har enbart tvålpumpar utstationerade. Utgångsdörren till bassängen skiljer sig också åt. Damernas utgång är förbi en gul kaklad fondvägg precis bredvid duschen och herrarnas är placerad mittemellan duschen och förvaringsskåpen. I övrigt är inredningen likadan.

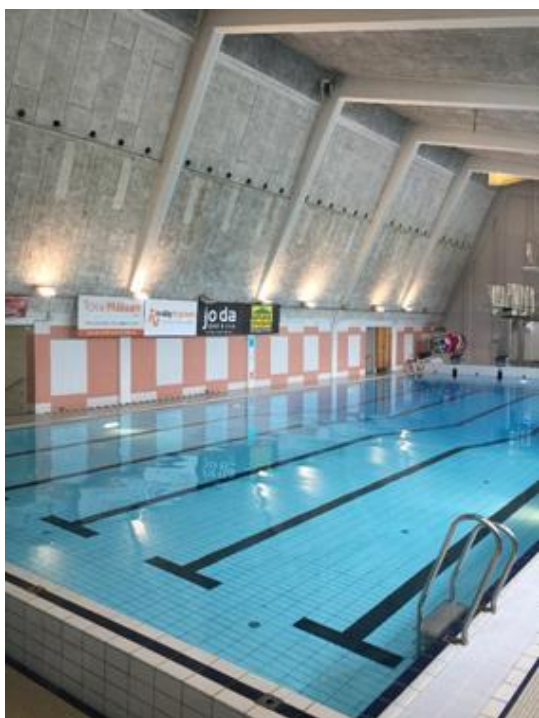

Figur 20. Tidstypiska tvålkoppar

TAK OCH VÄGGAR

Själva simhallen är ett ljust och luftigt rum som mäter 31x16,2 meter. Det spetsiga och kraftigt snedställda innertaket mäter 8,75 meter som högst och är av vitgråa träullsplattor och vita takbjälkar som följer hela vägen ner till de mosaikbeklädda väggarna. Där övergår bjälkarna till släta och platta vita väggpelare. På den västra sidan av taket finns runda små ventilationsdon i en horisontell linje längs hela taket.

Mosaiken på den västra väggen är i original och kaklad i vitt och orange, i rektangulära block och olika storlekar. På den övre och undre delen av väggen finns mindre, horisontellt placerade, rektangelformade block i mosaik och i mitten är de istället vertikaltställda, större och bredare block. Dessa bildar ett grafiskt mönster, typiskt för 50-60talsinteriorer. (Figur 21) Strax ovanför det nedre takets kant sitter strålkastare med ljuskällan riktad uppåt. Två öppningar på varsin kant finns för nedgång till Solbergaskolans omklädningsrum. Bredvid de respektive öppningarna finns vardera inbyggda förvaringsskåp med trädörrar och hänglåsbeslag med regel. Dörrarna är till synes slitna och fuktskadade.

Figur 21. Grafiskt mönster i mosaik på väggen

Väggen i norr har även den släta och smala väggpelare som går ändå upp i taket. De synbara bjälkarna i taket avspeglas då också i den norra väggen. Sektionerna mellan väggpelarna är släta och målade vita. Taket är i en kraftigt bruten vinkel. Framför den vitmålade sidan av väggen finns en- och tremeterssvikt och ett hopporn på fem meters höjd. Hoppornet är fäst direkt i betongväggen med en platta utskjutande undertill. Tremeterssvikten är dels fäst i väggen men också förankrad med fyrkantiga stålpelare i golvet. Skyddsräckena omkring hoppornen är nytillverkade och inspirerat av 60-talsstil i kromat stål och de runda stolparna är i lätt böjda vinklar. Stegen upp till hoppornet och tremeterssvikten är i rostfritt stål och trä.

På den högra sidan om väggen finns ett glasparti som täcker ungefär en tredjedel av den norra väggen och släpper in väldigt mycket ljus. Fönsternas ovansida följer takets sluttande linje. De är avlånga smala rektangulära fönster utan spröjs i mörkbruna träkarmar. Fönsterglasen är utbytta men alla fönsterkarmar har funnits sen badhuset öppnades. (Nordström, 2019) (Figur 22)

Fönsterna från norra sidan möter nästan den östra sidans fönster som sitter tätt ihop vid hörnet. Här övergår de i lika stora bågar, delade med poster utan spröjs och löper längs med nästan hela östra sidan av väggen och ger ett maximalt ljusinsläpp, typiskt för modernismen. (Figur 23)

Figur 22. Norra väggen.

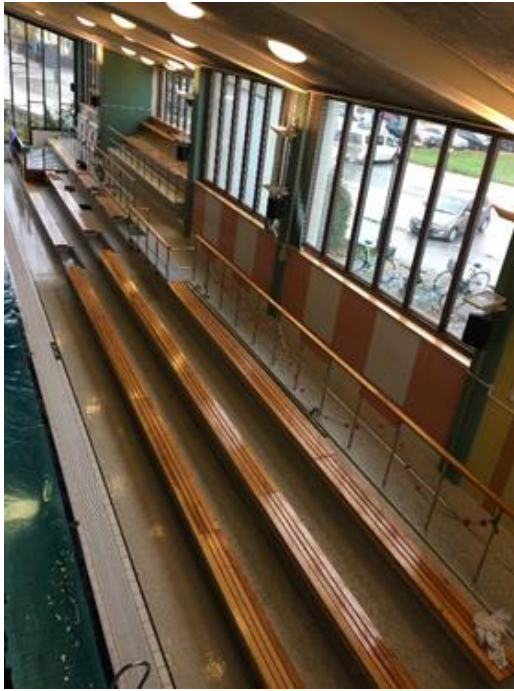
Figur 23. Fönster över hörn.

I taket på den östra sidan sitter cirkulära opalglasliknande armaturer i plast, placerade i asymmetrisk ordning. De ser ut att ha blivit utplacerade på måfå liknande som i entrén. Även här är det träullspplattor som går i vitgrå nyans och takbjälkar som följer taket ner mot den östra innerväggen. Här övergår takbjälkarna i platta väggpelare i en blågrön nyans istället, samma färg pryder sidoväggen i den översta åskådarsektionen.

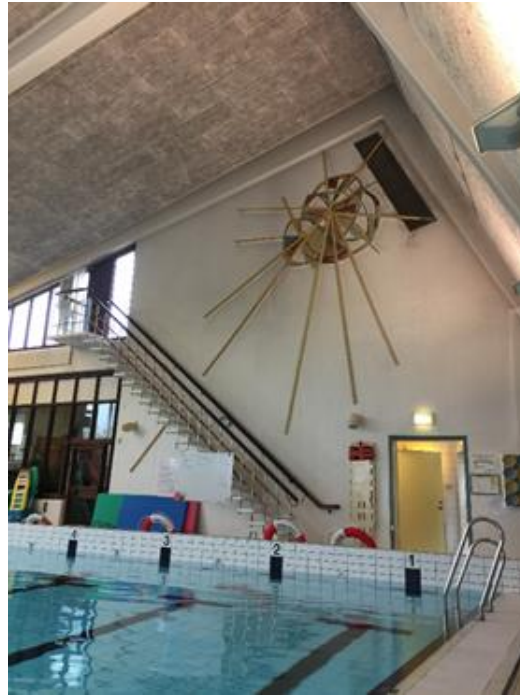
FAST INREDNING

Nedanför fönsterna på den östra sidan av rummet finns åskådarläktare. Hela läktaren är trappstegsformad av små mosaikplattor. Tre lägre långa rader med bastuplank utan ryggstöd som sittyta finns närmast bassängen. Själva åskådarläktaren är i original, men idag är träet utbytt från teak till furu. Det finns även ståplatssektion på vänster sida om den lägre åskådarläktaren med omringande skyddsräcken i stål och ljust trä. Högre upp, mot mitten av väggen, finns ytterligare, kortare åskådarläktare om två rader. De sittplatserna nås av mindre trappsteg i mosaik på vardera sida om den övre läktaren. Den delen utgör den externa fasadens risalit. Den skjuter ut mot utsidan och har sidoväggar omkring sig i en blågrön nyans och bildar ett litet rum.

På väggen bredvid den övre åskådarläktaren fortsätter det grafiska 50-60talstemat med mosaik i vitt och orange blockmönster. Ovanför den lägre åskådarläktaren löper en passage med mosaikgolv som sträcker sig längs hela väggen. Längst till höger där fönsterna upphör ses en sektion av varmgult kakel med sporadiskt placerade vertikala linjer i solblekt orange mosaik. Här finns även en rund klocka och tidtagarur på väggen. Ett kvadratisk fönster med karm i ljust trä och en trädörr, avsedd för personal, in till receptionen. Här finns också trappsteg i mosaik ner till bassängen. (Figur 24)

Figur 24. Åskådarläktaren.

Figur 25. Södra väggen med Sol och trappa ut mot solaltan.

Södra väggen i simhallen är dels ett glasparti med mörka träkarmar med insyn till entrén. På höger sida, där taket är i den högsta brytpunkten sitter ett konstverk som föreställer en stor sol med oregelbundna linjer och långa solstrålar som sträcker sig tvärs med väggen. De olika färgerna i solens mitt återspeglar övrig färgsättning i hela badhuset. Nedanför solen finns en öppning till omklädningsrummen med blågrönmålad dörrkarm. Till höger om dörren ses en vägghylla med plastcylindrar i gult och grönt att lägga handduken i. Till vänster om dörren finns en trappa i original som leder upp till en tidstypisk solaltan. Trappan har till synes fått två nya extra skyddsräcken i ljusare trä. Trappan går längs med väggen i linje med taket.

Trappräckena är i rostfritt stål och mörkt ädelträ. Dörren ut till solaltanen är även den i linje med det snedställda taket och fönsterna ut mot altanen. Ju lägre taklinjen går desto mindre och mindre blir fönsterna som vetter ut mot solaltanen. (Figur 25)

BASSÄNGEN

Bassängen är det dominerande inslaget i simhallen, och är 10x25 meter lång. Den grundaste delen är 1 meter och från mitten sluttar den sen successivt ner till den djupaste delen på 4,1 meter (Figur 26). Klassiska mörkblåa ränder i botten markerar simbanans väg. I övrigt är bassängen kaklad med nytt vitt kakel. Det finns fem numrerade simbanor med varsin upphöjd startpall. På kortsidorna reser sig den vitkaklade bassängväggen en liten bit ovanför vattenytan men på långsidorna är vattnet i höjd med golvet. Ovanpå den upphöjda bassängväggen löper en blå kaklad linje. Bassängen omges av simhallens golv i små ljusgrå mosaikplattor.

Figur 26. Undervattensbild av bassängen.

KONST OCH UTSMYCKNING

Solbergabadet har flertalet konstverk och utsmyckningar på utsidan, i entrén, i omklädningsrummen och vid bassängen.

Under byggandet av Solbergabadet kom badkommittén, 24 mars 1960, med begäran till Visby stads konstnämnd om besked kring förslaget om Björn Erling Evensen som konstnär till utsmyckningen av badhuset. Eftersom inget var bestämt, beslutade nämnden att flytta fram ärendet.

(Sammanträdesprotokoll. Visby stads konstnämnd. 24/3 1960. § 6. Regionarkivet Gotland, Visby)

Två månader senare, 30 maj 1960, genomfördes ett nytt sammanträde och frågan om utsmyckningen i entrén lyftes fram igen. Som en kommentar på tidigare sammanträde kunde nämnden inte ta del av utsmyckningens helhet, då förslaget fanns att ta del av på Lidingö i Evensens ateljé. Vid detta skede hade ordföranden tagit del av detta och godkänt Evensen som konstnär till utsmyckningen.

Sekreteraren hade även sett andra verk och "funnit dem goda." (Sammanträdesprotokoll. Visby stads konstnämnd. 30/5 1960. § 16. Regionarkivet Gotland, Visby)

3 juni 1960 besöker Evensen Visby i skolkansliets lokaler där mötet äger rum. Efter noggrannare granskning med nämnden och det "positiva omdömet om skissen" beslutades att ett utförande av "Skatten under vatten" i stål, brons och koppar med motiv från Valdemarståget skulle bli av.

(Sammanträdesprotokoll. Visby stads konstnämnd. 3/6 1960. § 24. Regionarkivet Gotland, Visby)

Konstverket blev som planerat placerat i entrén och hängde där till ombyggnationen vid millennieskiftet då det ledde till en flytt för Evensens relief. Detta på grund av att väggen som konstverket suttit på skulle komma att få en hiss. Den nya placeringen av konstverket blev i Solbergaskolans matsal, som beslutades i samråd med Evensen. (Olsson, R., 1999) (Figur 27)

Figur 27. "Skatten under vatten"

Figur 28. "Sol"

Evensen skapade tillsammans med Stig Carlsson 1961 "Sol" som är placerad på ena kortsidan vid bassängen. (*Gotlänningen*. 1961 a. Gotlands idrottshistoriska förenings arkiv, Visby) Carlsson jobbade bl.a. som formgivare för IFÖ vilket kan vara en anledning till att konstverket har den märkningen. (Carlsson, 2008.) (Figur 28). Materialet är i keramiskt gods och är glaserat i olika färger. Den runda delen, solens kropp, är oregelbunden i sina konturer. Färgen på den är beige, grön, orange och röd. Färgerna är placerade utan givet mönster som skapar hål där den vita väggen syns igenom. Solens strålar ligger ovanpå kroppen och sträcker sig ut i olika längd. Notera ena solstrålen som bryts av trappen upp mot soldäcket.

Om man tittar på "Skatten under vatten" och "Sol" finns gemensamma drag i konstverken. "Skatten under vatten" har en gestaltning i mitten längst upp som liknar "Sol" med dess runda form och linjerna som ligger ovanpå och strålar ut.

Vid invigningen 1961 skänktes reliefen "Hajdödaren" i brons av Stig Blomberg från Simfrämjandet. (Areskoug, 2012) (Figur 29)

Figur 29. "Hajdödaren"

I samband med ombyggnationerna som påbörjades 1998 fattade Gotlands kommuns kultur- och fritidsnämnds konstkommitté beslutet om ett anslag på 138 000 kr då 38 000 kr skulle användas till lös konst. Jeanette Path, dåvarande Schweitz, fick 1999-03-30 sitt skissförslag för utsmyckningen på räcken till trampoliner och kakelväggar i omklädningsrummen godkända med en kostnad på 66 500 kr.

1999-11-30 gav konstkommittén Path i uppdrag till ytterligare utsmyckning. Då lämnades ett skissat förslag in med ett totalanslag på 33 500 kr. Konstverket "Simhopparen" består av ett trappliknande fundament med en trampolin i armerad betong och en människogestalt i handstående, gjord i brons. (arkiv ref.) Även en kostnad på 2 500 kr för markarbetet, utfört av Arriba, avsattes för placeringen av konstverket utomhus till höger om entrén. (Figur 30, Figur 31) (Sammanträdesprotokoll. kultur och fritidsnämndens konstkommitté. 25/1 2000. Kk§. Regionarkivet Gotland, Visby.) Path beskriver tanken bakom simhopparen: "Skulpturen utanför var ett tillägg; en invinkare, som beskrev simhallens aktiviteter. Samtidigt ville jag att den i sitt formspråk skulle vara enkel och begriplig för passerande". (Path, J. Visual artist, Solbergabadet.) Jeanette Paths utsmyckningar och konstverk bekostades av Gotlands kommun i samarbete med De Badande Wännerna. (Region Gotland. Offentlig konst, simhopparen.)

Figur 30. Fundament till "Simhopparen"

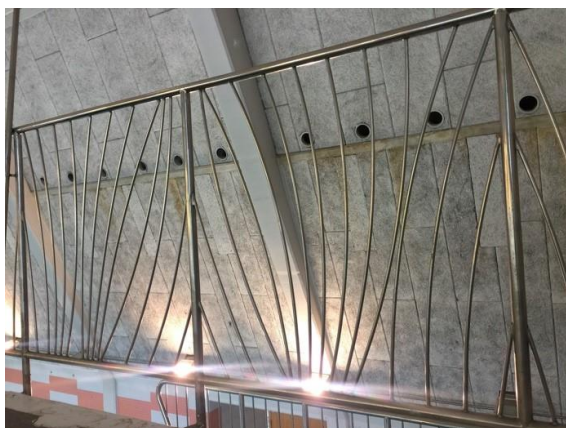

Figur 31. Människogestalt "Simhopparen"

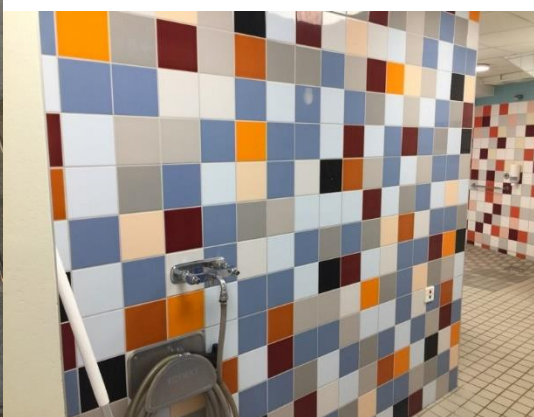
De nya räcken vid sidan om de tre olika trampolinhöjderna är i rostfritt stål med en höjd på 110 cm. Längden varierar mellan de tre olika trampolinerna. Räcket består av en ram med runda vertikala stolpar som skapar rektangulär indelning. De övre hörnen mot bassängen är rundade som gör att den yttre stolpen får en vinkel och skapar ett mjukt avslut. I ramen på enmeter- och femmetershöjden sitter tunnare runt stål vertikalt som är lätt böjda och skapar en rörelse. Längden av dessa varierar, de närmast stolparna är kortare och dem i mitten längre. Tanken från Path var att formen skulle

“korrespondera med arkitekturen”. Tremetershöjdens räcken har istället för det böjda smalare stålet, rakt stål. Detta på grund av ombyggnationer. (Figur 32)

I omklädningsrummen bestämdes att väggarna skulle få ny färgsättning. En fondvägg skulle göras och till detta användes kakelplattor i storlek 15x15 cm. Färgsättningen är tidsenlig, hämtad från 60-talet. Färgerna är: två olika nyanser av gul, tre olika nyanser av blå, två nyanser av rosa, två nyanser av grå, tre nyanser av orange, två nyanser av vitt, rött, beige och brun. Kakelplattorna med dess olika färger är satta utan ett givet mönster. (Figur 33)

Figur 32. Trampolinräcken.

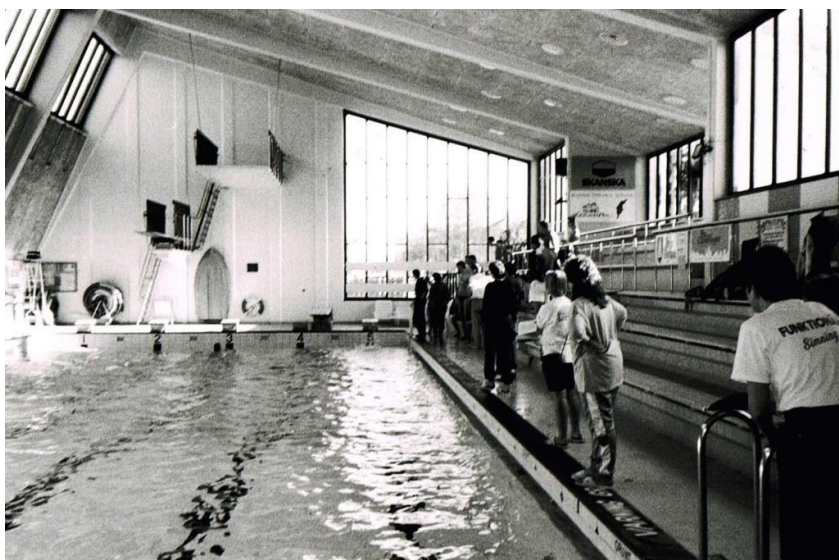
Figur 33. Fondvägg i omklädningsrum.

FÖRÄNDRINGAR GENOM ÅREN

Den största renoveringen av Solbergabadet skedde under åren 1998–2000. Man fokuserade denna ombyggnation på det som vid tiden var mest akut - omklädningsrum och ytskikt (PreDevo AB, 2018, s 26). Från badets öppnande 1961 till renoveringen 1998 skedde flera mindre förändringar, som dock sällan finns dokumenterade.

Omklädningsrummen är helt nya och det finns numera ingenting av original-Solberga kvar, men renoveringen måste ändå sägas ha gjorts med varsamhet och med Solbergabadets arkitektoniska stil i åtanke. Originalskåpen från de gamla omklädningsrummen finns också bevarade i badets källare, och används än idag av personalen i deras omklädningsrum.

Någon gång innan renoveringen startade 1998 försvann de stora takfönstren på västra sidan av bassängrummet (Figur 34). Takfönsterkarmarna var förstörda av fukt och fick tas bort av säkerhetsskäl. (Dalín, 1989). Det är oklart exakt när ändringen skedde, men fönstren finns kvar på arkivbilder från 1986 (Gahnfelt, 1986) och borttagandet omskrivs 1989 (Dalín, 1989). Förändringen har inneburit en påtaglig skillnad i rummets karaktär på grund av minskat ljusinsläpp. Det innebär också en förlust av byggnadens originalsyfte, dvs att det ska kännas som att man är utomhus.

Figur 34. Fönster i taket.

Under årens lopp har även alla andra fönsterglas behövt bytas, då sprickbildning blev ett problem i och med att huset satte sig. De övriga karmarna är däremot ännu i original. (Nordström, 2019)

Konstverket *Skatten i vatten* har, som nämnts i tidigare kapitel, flyttats till Solbergaskolan för att ge plats åt en hiss ned till omklädningsrummen inne i Solbergabadet. Hissen krävdes för att få en bra tillgänglighet för besökarna, och är ett exempel på hur en tillgängligare och mer inkluderande framtid ibland måste få gå före kulturarvet.

Bassängkanten är sänkt och bottennivån ändrad från 90 cm till 1 m på det minst djupa stället, enligt Kjell-Åke Nordström för att underlätta skolornas simundervisning. Därför föll det sig också naturligt att kakla om bassängen. (Nordström, 2019)

Tremeterssvikten är ny, även om det också tidigare funnits en tremeterssvikt (Nordström, 2019). Den nyare svikten passar dock inte in med övrig estetik och ger ett klumpigt intryck i och med sin förankring i golvet med stålpelare.

Solbergabadets ikoniska skylt utanför entrén är original, men har under en tid varit nedplockad och därefter försvunnen. Skylten återfanns senare i badets källare och blev tillbakasatt på sin ursprungliga plats. Ett tillägg som gjorts på skylten är att plastbitar satts upp som skydd framför neonbokstäverna då de tidigare blivit utsatta för vandalisering (Nordström, 2019). Detta är dock inget som ändrar helhetsintrycket.

De inbyggda förvaringsskåp som finns inne i bassängrummet bredvid omklädningsrumstrapporna är fuktskadade och behöver bytas ut. Dessa skåp är dock inte i original, utan ersatte teaskåp som tidigare suttit på samma plats. Originalskåpen lär ha matchat de gamla bänkarna på läktaren som också var i teak, och som sedermera också har bytts ut till bänkar i ett annat träslag (Nordström, 2019). Att skåpen och bänkarna inte längre matchar i träslag skapar ett estetiskt avbrott i Solbergas, i grunden väldigt genomtänkta, formspråk.

Väggarna invid fönsterpartierna i bassänghallen var i original blågröna, därefter ommålade i vitt, men sedan den stora renoveringen 1998–2000 har de återfått sin blågröna färg. Åskådarläktarnas sittbänkar är också utbytta, från teak till furu på grund av uktskador. (Nordström, 2019)

FRAMTID

Solbergabadets framtid är oviss, men ser inte ljus ut. Badet kommer med största sannolikhet att avvecklas till förmån för att Region Gotland kommer att bygga ett nytt badhus - troligen placerat på Visborg, även om andra förslag på plats förekommit genom åren (Pettersson, 2018), och nya utredningar är nära förestående (Regnander, 2019).

Solbergabadet kommer att avvecklas av flera anledningar. Bland de mest framträdande nämns de snålt tilltagna öppettiderna, ett flertal akuta renoveringsbehov (exempelvis fuktskador, rostutfällningar och fallrisker), samt att badet helt enkelt är för litet. (PreDevo AB, 2018, s 13)

På Solbergabadet tar idag föreningsverksamhet (Wisby Simsällskap, Bottenskraparerna et al) och skolbad upp den stora majoriteten av tiden, vilket lämnar ytterst lite plats för allmänheten att bada (endast 30 timmar i veckan). (PreDevo AB, 2018, s 15)

Idag är det stor efterfrågan på 50-metersbassänger, men Solbergabadet kan bara erbjuda 25-metersbassäng. I rapportens enkät efterfrågas även minst åtta 25-metersbanor, medan Solbergabadet endast kan erbjuda fem. (PreDevo AB, 2018, s 19)

Att Solbergabadet är för litet speglas också i regionens önskan att integrera exempelvis gym- och caféverksamhet i det planerade nya badhuset (PreDevo AB, 2018, s 25). Detta är inte möjligt att expandera heller eftersom Solbergabadet ligger omringat av angränsande byggnader.

Badhuset lever idag inte heller upp till moderna krav för att kunna användas i rehab- och habiliteringssyfte, vilket innebär att i princip all sådan verksamhet inom Region Gotland idag ligger förlagd på Hemsebadet. (PreDevo AB, 2018, s 33)

DISKUSSION

Det unika med Solbergabadets interiör är den genomgående tanken bakom varenda detalj. Allt har en funktion och tilltänkt nytta, ingenting är onödigt. Därför kan det också vara svårt att utveckla och förändra Solbergabadet för mycket. Det märker man extra tydligt när takfönsterna försvann av säkerhetsskäl. Hela atmosfären blev annorlunda. Konstverket "Sol" som satt i det högsta hörnet i taket förlorade en liten del av sin slagkraft, då fönsterna försvann. Poängen med placeringen av "Sol" omringad av glasfönsterna var att den skulle förstärka utomhuskänslan och gestalta den riktiga solen.

Den sammanhängande arkitekturen med dess återkommande linjer i form av takbjälkar och väggläppar, risaliten och åskådarläktaren är exempel på den välarbetade tanke som ligger bakom byggnaden och interiören.

I princip allt på Solberga speglar dåtidens inredningsideal. Tidstypiskt var under 1950/60-talen dels grafiska former som kan ses på de mosaikbeklädda simhallsväggarna i form av olika stora rektanglar, men även materialvalen kan ses som en reflektion av tidsandan, till exempel att använda så pass mycket mosaik. Andra vanliga materialval vid denna tid var ädelträ, plast, stål, smitt järn och plåt. Det är tydligt att exteriören och interiören är starkt sammankopplade och att det är hela poängen med Solbergabadet. Ingenting har lämnats åt slumpen.

Konsten och utsmyckningen är en viktig del av Solbergabadet. Den är genomtänkt och har använts för att uttrycka verksamheten och en tidsanda.

Flytten av "Skatten under vatten" gjordes inte utan konsekvenser för badhuset. Konstverket tillsammans med "Sol" skapade en koppling mellan entré och simhall. Främst för att samma konstnär satte sin personliga prägel på konstverken, dels genom de gemensamma dragen med gestaltningen av en sol med överlappande strålar. "Skatten under vatten" för tankarna till vatten med fiskenätet och dess fångst medan "Sol" kan associeras med namnet "Solbergabadet". Tillsammans skapar de en röd tråd och ger badhuset en helhet. När flytten gjordes tappade man en del av det uttrycket. Men eftersom flytten inte blev längre än till Solbergaskolan som ligger bredvid finns ändå kopplingen där.

Konstverket "Sol" har en direkt korrespondens med arkitekturen. Eftersom fönstren är stora och ger ett intryck av att vara utomhus är konstverket ett perfekt inslag för att förstärka den känslan. Fönsterna är placerade nära varandra vid ett hörn, också typiskt för modernismen. Tanken bakom detta var att optimera ljusinsläppet. Den är placerad ovanför trappen som leder upp till solterrassen. Ena strålen som bryter trappan skapar ett intresse och en interaktion med solterrassen som annars inte är synlig bakom gasneon skylten "Solbergabadet" från utsidan.

"Hajdödaren" berättar om hur man i Sverige ser på frågan om simkunskap. Simfrämjandet som konstverket skänktes av handlar om arbetet att förmedla och stödja simkunskap. Det ger en förklaring till varför vi har simskolor och vikten av tillgången av badhus.

"Simhopparen" vid entrén är ett sätt att visuellt beskriva byggnadens funktionalitet. Att inte bara visa i text genom gasneon skylten är inkluderande för t.ex. barn eller vuxna som inte lärt sig läsa eller kan språket. Det är dessutom berikande att de har valt mer än ett sätt uttryck detta på.

Trampolinräckena och omklädningsrummets fondväggar i kakel visar trots sin senare tillkomst den tidens ideal gällande färg och form. I det här fallet har dessa egenskaper hjälpt till att bevara 60-tals andan genom att matcha arkitektur och interiör i original. Att göra detta i efterhand är på många sätt bra. Man får idag perspektiv på trender som gör att vi kan blicka tillbaka och lyfta fram den tidens utstickande drag samtidigt som en renovering bidrar till säkerhet och en hälsosam miljö.

Solbergabadet är en unik byggnad bara ett stenkast från världsarvet, och vi anser att badet är värt att bevaras. Vi inser dock svårigheten i att fortsatt driva Solberga som ett badhus i Region Gotlands regi och är öppna för att det eventuellt är dags att skriva ett nytt kapitel i Solbergas historia.

Om Solbergabadet måste avvecklas i sin roll som badhus inom Region Gotland – hur kan vi då förvalta detta kulturarv?

Ett förslag vore att en privat aktör eller förening köper badet av Region Gotland och driver det i egen regi. Wisby Simsällskap, som i dagsläget står för den stora majoriteten av bokade tider på Solbergabadet, skulle vid ett köp alltså få tillgång till badet på 100 procent, och därmed få möjlighet att expandera enligt önskemål. (PreDevo AB, 2018, s 29)

På detta sätt skulle Solbergabadet finnas kvar, men skolbarn och allmänhet skulle få ta del av ett nytt bad som följer alla krav på modern standard och inte är exkluderande i sin form.

Ett öde som gått många äldre badhus till mötes är att bli ombyggda till bostäder (Kalmar Läns Museum, 2016). Detta passar dock de äldre, mer traditionella, byggstilarna bättre då Solbergabadets speciella arkitektur inte direkt inbjuder till att bli uppdelad i mindre lägenheter. Man kan också argumentera för att Solbergabadets kulturvärden till stor del skulle gå förlorade i och med en sådan ombyggnation.

Kan Rindi-borgen vara en förebild för Solbergabadets framtid? Som kårhus skulle huset kanske passa mindre bra, men som nattklubb/barverksamhet skulle lokalen briljera!

I en gammal vaktmästarbostad i den lilla villan precis bredvid Solbergabadet har Gotlands Idrottshistoriska förening sin samlingslokal och museum. Skulle detta kunna flytta in i Solbergabadets lokaler och på så sätt även hållas öppet för allmänhetens beskådan?

KULTURHISTORISK VÄRDERING

Solbergabadets exteriör och interiör är starkt sammankopplade och byggnaden och interiören, trots omfattande renoveringar, återspeglar fortfarande ett inredningsideal som är starkt förknippat med 1950/60-talet.

Både insidan och utsidan bjuder på en konsekvent helhetsbild och det är tydligt att både interiör och exteriör är starkt genomtänkta. Detta speglar Solbergas estetiska och arkitekturhistoriska värden.

Solbergabadet är en av mycket få 1950/60-tals byggnader på Gotland, och eftersom varje byggnadsepok har sitt värde (Ardin, 1996), så anser vi att badet är värt att bevaras. Det kan även vara viktigt att påvisa att Gotland (och framförallt Visby) inte endast består av medeltidsarkitektur, utan att Gotlands arkitekturhistoria är betydligt rikare än så.

Att exteriör och interiör är så tätt sammansvetsade gör också att det är viktigt att bevara båda delarna - eller ingen av dem. Denna koppling mellan utsida och insida anser vi vara så unik på Gotland att den bör bevaras.

Badet fungerar även som en pedagogisk plats, där man lär ut simning, och också detta anser vi vara ett värde. Syftet med hela badhuset är att man ska simma där, lära ut simkunnande och samlas kring ett gemensamt intresse för simning. Syftet har inte heller förändrats genom åren, utan är konstant, vilket skapar ett kontinuitetsvärde. Badhusets funktion är att vara en plats där olika typer av vattenaktiviteter utövas. Föreningar och liknande som använder sig av badhuset är ett socialt upplevelsevärde som badhuset blir en samlingsplats till. Så indirekt blir Solbergabadet med dess funktion ett kulturvärde. Samtidigt som dessa föreningar kan få det sociala upplevelsevärdet på ett annat badhus. Man kan diskutera om det finns något kulturvärde i Solbergabadets funktion, eftersom det inte finns någonting som sticker ut funktionsmässigt som vattenrutschbanor eller bubbelpooler. Kulturvärdet ligger alltså inte främst i funktionen utan det är byggnaden i sig som mest talar för ett kulturvärde. Däremot kan man se att funktionen har ett kontinuitetsvärde eftersom Solbergabadet har haft liknande verksamhet sedan start.

Solbergabadet är viktigt ur ett samhällshistoriskt perspektiv, med tanke på badets och simningens roll i utvecklandet av det moderna samhället. Detta ledde till att Solbergabadet utformades som det gjorde.

Det spelar också en social roll i form av mötesplats för många olika sorters individer och har genom åren varit en plats som fört människor samman och inspirerat till nya bekanskap, även detta är värt att tas tillvara och på något sätt utvecklas.

SLUTSATS

Kanske är det en förutsättning för ökad tillgänglighet och integration att Solbergabadet avvecklas. De kulturvärden som skulle gå förlorade i och med en omfattande renovering för att nå upp till modern standard skulle ändå vara oersättliga.

De kulturvärden vi hittat under vår undersökning anser vi inte överstiger behovet av ett mer välfungerande badhus i Visby. De ekonomiska resurser som skulle krävas för att bevara Solbergabadet helt intakt kan istället användas till att bygga ett nytt badhus, anpassat för nutid och framtid.

Vi önskar dock att Solbergabadet kan komma att bevaras och användas på något annat sätt, till exempel i privat regi eller med en ny funktion.

KÄLL- OCH LITTERATURHÄNVISNING

OTRYCKTA KÄLLOR

Visby

Gotlandica-arkivet, Almedalsbiblioteket

Simhall i Visby, Solbergabadet. (1962) *Byggnadsvärlden*. Nr 27-28. ss 778-779.

Reklamfolder. Planlösning Solbergabadet. (2000) Kultur & Fritidsförvaltningen. Gotlands kommun.

Gotlands idrottshistorisk förenings arkiv.

Klipp. Pärm 1. Invigning 1961.

Ett intryck av rymd och ljus i stilfull, välbyggd simhall. (1961, c) *Gotlänningen*. 8 april.

Inga svenska men dock gotländskt arrangörs-rekord. (1961, b) *Gotlänningen*. 10 april.

Solbergabadets sammanfattning. (1961, a) *Gotlänningen*. 10 april.

Klippsamling. WSS simhopp.

Badhusbolaget blev 50 år, hade anläggning i hamnen. (1972 b) *Gotlands Tidningar*. 28 februari.

Bra simtävlingar vid Snäck i VVS regi. (1946) *Gotlands Allehanda*. 8 juli.

Wisby simsällskap fyller femtio. (1972 a) *Gotlands Tidningar*. 14 oktober.

Gotlands museums arkiv

Blekdammen 10. Protokoll, Länsstyrelsen Gotland. Byggnadsminnesförklaring, förslag till beslut, Visby. 9/11 1995.

Ekorren 1. Bofride, E. (1996) Kaffe med dopp. Det var då det. *Gotlands Tidningar*. 10 april.

Regionarkivet

Visby stads konstnämnd, protokoll och handlingar 1957-70, A1: 1-2

Sammanträdesprotokoll. kultur och fritidsnämndens konstkommitté. 25/1 2000. Kk§1 Jeanette Schweitz, nytt skissförslag till utsmyckning av 923 Solbergabadet.

Teknisk beskrivning. Visby Stads Idrotts- och Fritidsnämnden. Inkom till byggnadsnämnden 1965.

Gotlands kommun. Sammanträdesprotokoll. Visby stads konstnämnd.

24/3 1960. § 6

30/5 1960. § 16

3/6 1960. § 24

INFORMANTER

Jakobsson, D. Badvaktmästare, Solbergabadet. 2019. Intervju 17 och 24 oktober.

Nordström, K-Å. Ordförande i Gotlands Idrottshistoriska förening, aktiv i Wisby Simsällskap samt tidigare badmästare på Solbergabadet. 2019. Intervju 18 oktober.

TRYCKTA KÄLLOR

- Areskoug, M., 2012. K-spaning på Gotland 8. *Dagens Nyheter*. [Artikel]
<https://www.dn.se/blogg/osevardheter/2012/12/12/k-spaning-pa-gotland-8/> [Hämtad 22/10 2019].
- Ardin, T. 1996. Artikelnamn saknas. *Gotlands Allehanda*. 8 mars. [Artikel]
- Carlsson, Å., 2008. Konsten var Stig Carlssons liv. *Kristianstadsbladet*. [Artikel]
<http://www.kristianstadsbladet.se/bromolla/konsten-var-stig-carlssons-liv/> [Hämtad 22/10 2019].
- Dahlberg, M. (2004) *Havsbad*. Värnamo: WW.
- Dalin, Peter. 1989. Artikelnamn saknas. *Gotlands Allehanda*. 6 oktober. [Artikel]
- Enekvist, J., Gandå, A., Geisle, G., Mattsson, A., Palmquist, T., Sjöholm, L. (red) (2009)
Jubileumsskrift Gotlands Idrottsförbund 1908–2008: Simning. Gotlands Idrottsförbund. s 73.
- Gahnfelt, R. 1986. Lennart och Solbergabadet har hängt ihop under 25 år. *Gotlands Allehanda*. 10 april. [Artikel]
- Kindblom, I. (1995) *Badhus, bad och badande före 1950*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet.
- Olsson, R., 1999. Blir någon blågrön av avund när Solbergabadet återinvigs i mars? *Gotlands Allehanda*. 19 augusti. [Artikel]
- Path, J. Visual artist. Solbergabadet. [Webbsida]
<http://jeanettepath.se/offentlig%20gestaltning/solbergabadet%20visby.html> [Hämtad 23/10 2019].
- Pettersson, D. 2018. Sorry alla barnfamiljer: Han tror inte på äventyrsbad. *HelaGotland.se*. 27 april. [Artikel].
<https://www.helagotland.se/samhalle/sorry-alla-barnfamiljer-han-tror-inte-pa-aventyrsvad-15154735.aspx> [Hämtad 26/10 2019].
- PreDevo AB. 2018. *Gotlands nya badhus*. Göteborg. [Rapport]
<https://www.gotland.se/badhusforstudie> [Hämtad 15/10 2019].
- Region Gotland. Offentlig konst, *Simhoppare*. [Webbsida]
<https://offentligkonstgotland.se/konst/utomhus/simhoppare/> [Hämtad 23/10 2019].
- Regnander, S. 2019. Nya utredningar om bantat badhus. *HelaGotland.se*. [Artikel]
<https://www.helagotland.se/samhalle/nya-utredningar-om-bantat-badhus-15673703.aspx> [Hämtad 24/10 2019].
- Kalmar Läns Museum. 2016. Gamla varmbadhuset i Kalmar, invigt 1909 och numera ombyggt till bostäder. 21 oktober. [Fotografi]
<https://digitaltmuseum.se/021016619162/gamla-varmbadhuset-i-kalmar-invigt-1909-och-numera-ombyggt-till-bostade> [Hämtad 23/10 2019].

FIGURFÖRTECKNING

Figur 1. Visby Kallbadhus, *Wisby Hafsbad*, foto 1915, Gotlands museum. Ur *Badhus, bad och badande före 1950*. S 82. Kindblom, I. (1995) [Fotografi]

Figur 2. Visby kallbadhus, *Wisby hafsbad*. 27/10 2019, Martin Andersson. [Fotografi]

Figur 3. Visby Varmbadhus, Foto 1930, Gotlands Museum. Ur *Badhus, bad och badande före 1950*. s 82. Kindblom, I. (1995) [Fotografi]

Figur 4. Varmbadhusets interiör, foto 1915. Ur Waldemar Falcks bildarkiv. Sveriges hembygdsförbund, Bygdeband. [Fotografi]
http://www.bygdeband.se/?post_type=attachment&p=608385 [Hämtad 27/10 2019]

Figur 5. Hopptornet, Visby simstadion. Foto 1922. Ur WSS simhopp, klippbok, Gotlands Idrottshistoriska förenings arkiv. Visby. [Fotografi]

Figur 6. Snäckgårdsbadens swimmingpool, foto 1946, Ur WSS simhopp, klippbok, Gotlands Idrottshistoriska förenings arkiv. Visby. [Fotografi]

Figur 7. Skolbad i Stockholm, troligtvis 1930-tal. Foto SSM. Ur *Badhus, bad och badande före 1950*. s 27. Kindblom, I. (1995). [Fotografi]

Figur 8. Omklädningshytter från omkr. 1940, Simhallsbadet, Helsingborg. Foto 1989, Helsingborgs museum. Ur *Badhus, bad och badande före 1950*. s 43. Kindblom, I. (1995). [Fotografi]

Figur 9. Personal i tvättrummet på Solbergabadet. Ur Klipp, pärm 1, Solbergabadets invigning, 1961. Gotlands Idrottshistoriska förenings arkiv. Visby. [Fotografi]

Figur 10–33. Lisa Videhult. 2019. [Fotografi]

Figur 38. Kjell-Åke Nordström. Okänt årtal. [Fotografi]